

Nummer 6 2021

Sveriges ekonomi

Statistiskt perspektiv

Sveriges ekonomi
tillbaka på förkrisnivå

Sverige klarade EU:s krav
om hållbara finanser

Över 200 miljarder i
coronastöd

Ökad vårdskuld för
hälso- och sjukvården

Innehåll

Månadsöversikt april 2021.....	3
Läget i ekonomin	4
Svensk ekonomi tillbaka på samma nivå som innan krisen.....	4
Fördjupning	8
Sverige klarade EU:s krav om hållbara finanser.....	8
Fördjupning	12
Över 200 miljarder i coronastöd	12
Fördjupning	17
Ökad vårdskuld för hälso- och sjukvården.....	17
Internationell utblick	22
Energipriser driver inflationsuppgång.....	22
Indikatorer för Sverige, EU och USA	23

Om Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv

Det huvudsakliga målet med tidskriften är att ge en helhetsbild över ekonomin utifrån den ekonomiska statistiken. Detta kompletteras med fördjupningar inom olika områden samt en internationell utblick.

Från och med januari 2021 har tidskriften SCB-Indikatorer slagits ihop med Sveriges ekonomi – statistiskt perspektiv.

Publicering sker numera månadsvis, med ett uppehåll i juli.

Vi tar gärna emot synpunkter och kan hjälpa till med att ta fram data vid behov. Kontakta oss via e-post på ekstat@scb.se.

Månadsöversikt april 2021

Indikatorer	Jämfört med föregående månad (procent) ¹⁾	Jämfört med motsvarande månad föreg år (procent) ²⁾	Jämfört med föregående månad	Jämfört med motsvarande månad föreg år
BNP-indikator månad	-1,4	8,6	—	+
Näringsliv				
Näringslivets produktion	-0,2	10,7	●	+
Industrins produktion	0,3	26,4	+	+
Industrins orderingång	-2,5	30,5	—	+
Tjänsteproduktion	-1,2	9,2	—	+
Handel och konsumtion				
Hushållens konsumtion	-5,1	7,5	—	+
Detaljhandelns försäljning	-1,4	7,2	—	+
Utrikeshandel				
Varuexport ³⁾	0,8	22,9	+	+
Varuimport ³⁾	1,3	27,7	+	+
Priser				
Konsumentpriser (KPIF)	0,3	2,5	+	+
Producentpriser	1,7	5,6	+	+
Arbetsmarknad⁴⁾				
Sysselsättningsgrad	..	..	..	..
Arbetslöshetstalet	..	..	..	..
Arbetade timmar	..	..	..	..

1) Kalenderkorrigerat och säsongrensat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

2) Kalenderkorrigerat (ej för utrikeshandel, priser och arbetsmarknad)

3) Löpande priser, okorrigerat. Månadsförändring avser trend.

4) Utvecklingen för arbetsmarknadsindikatorerna publiceras inte för tillfället på grund av definitionsförändringar som införts i Arbetskraftsundersökningen från och med januari 2021. Detta medför att siffrorna inte är helt jämförbara med tidigare perioder.

Symbolerna betyder:

⊕ Ökning (Förändringstal högre än 0,2 procent)

● Oförändrat (Förändringstal -0,2–0,2 procent)

— Minskning (Förändringstal lägre än -0,2 procent)

Se fler [konjunkturindikatorer här](#)

Läget i ekonomin

Svensk ekonomi tillbaka på samma nivå som innan krisen

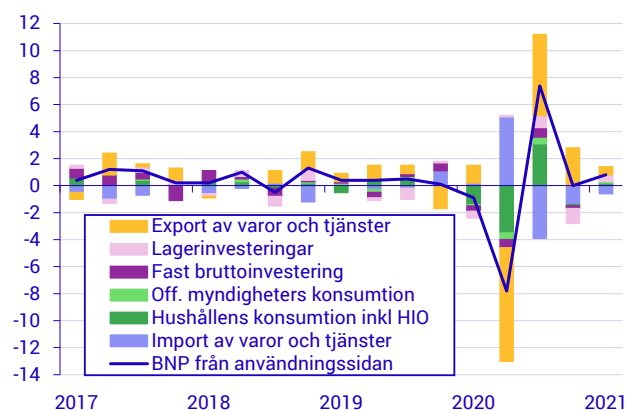
Efter en mycket turbulent tid i svensk ekonomi under 2020 är den ekonomiska aktiviteten i stort sett tillbaka på samma nivå som före krisen. Under första kvartalet 2021 steg BNP jämfört med kvartalet innan. I april visade dock flera delar av ekonomin nedgångar, bland annat hushållens konsumtion.

Det första kvartalet 2021 steg BNP med 0,8 procent, i säsongrensade tal och jämfört med kvartalet innan. Fjärde kvartalet 2020 var BNP oförändrad. Kvartalen dessförinnan noterades de största svängningarna som uppvisats i modern tid när BNP störtök under andra kvartalet för att sedan öka kraftigt kvartalet efter.

Flera delar av ekonomin bidrog till första kvartalets BNP-uppgång utan att någon del stod ut. Exporten bidrog dock mest positivt till ökningen, men då importen också steg blev bidraget från utrikeshandeln neutralt.

BNP ökade första kvartalet

BNP-tillväxt i procent jämfört med föregående kvartal, säsongrensat, och bidrag till BNP-tillväxten i procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

+0,8 %

BNP-ökning första kvartalet jämfört med kvartalet innan

Vid sidan av exporten bidrog även lagerinvesteringarna, hushållskonsumtionen samt den offentliga konsumtionen positivt medan investeringarna gav ett neutralt bidrag.

Jämfört med första kvartalet förra året var BNP oförändrad, mätt i kalenderkorrigerade tal. Ekonomin som helhet är därmed tillbaka på samma nivå som innan pandemin. Det var ingen större BNP-påverkan från coronakrisen under första kvartalet förra året utan effekten kom kvartalet efter.

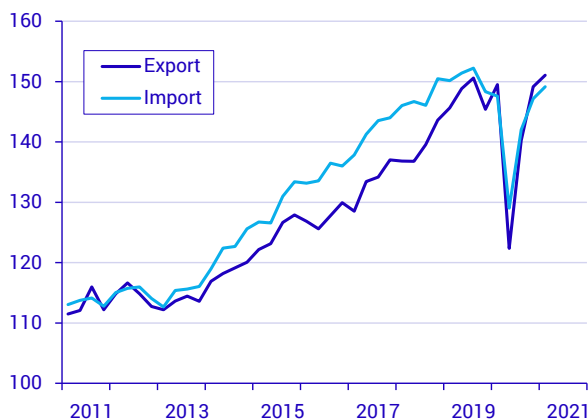
"Flera delar av ekonomin bidrog till första kvartalets BNP-uppgång utan att någon del stod ut"

Exporten fortsatte stiga, men långsammare

När BNP rasade andra kvartalet förra året var det exporten som låg bakom en betydande del av nedgången. Tredje kvartalet återhämtades en stor del av tappet och de två senaste kvartalen har återhämtningen fortsatt. Även om exporten fortsatte att stiga första kvartalet så saktade tillväxttakten in jämfört med kvartalen innan. Den totala exporten ökade med 1,3 procent jämfört med kvartalet innan, mätt i säsongrensade, fastprisberäknade tal. Första kvartalet var det framför allt exporten av varor som ökade medan tjänsteexporten endast steg marginellt, enligt statistik från nationalräkenskaperna.

Utrikeshandeln har återhämtat sig väl

Säsongrensat volymindex, 2010=100

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Ökad fordonsexport första kvartalet

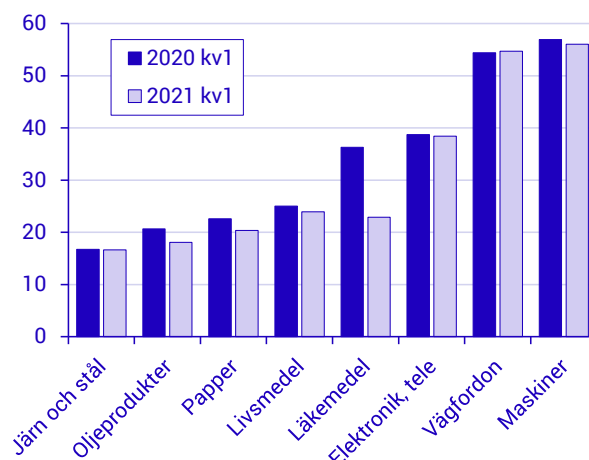
När exporten föll förra våren minskade exporten av många varor, inte minst fordonsexporten som sjönk som en sten. Den har dock återhämtat sig snabbt. Och enligt SCB:s statistik över utrikeshandeln med varor, som jämför med motsvarande kvartal året innan, var vägfordonen en av varugrupperna som ökade allra mest under första kvartalet. Dessa steg med 13 procent i fasta priser. Såväl personbilar, last- och dragbilar samt delar och tillbehör visade god tillväxt. I löpande priser var utvecklingen däremot svagare, endast 1 procent, vilket beror på att exportpriserna på dessa varor hade gått ner.

Den globala bristen på halvledare kan på sikt ställa till det för den svenska fordonsexporten, men än så länge är det inte något som har märkts av i statistiken. Vägfordon, inte minst personbilar, är en av Sveriges främsta exportprodukter och har varit det i flera decennier. Förra året gick exportandelen ner något och uppgick då till drygt 13 procent av den totala varuexporten. Endast maskinexporten är större. USA är det land som Sverige exporterar mest bilar till, följt av Danmark.

"Förutom Norge återfinns Danmark och Finland bland Sveriges fem största exportmarknader"

Stor nedgång för läkemedelsexporten första kvartalet

Löpande priser, miljarder kronor

Källa: Utrikeshandeln med varor (SCB)

Exporten av läkemedel sjönk kraftigt

Exporten av läkemedel har nästan haft den motsatta utvecklingen mot fordonen det senaste året. Branschen har gynnats av pandemin och ökade förra året när nästan all annan export minskade. Första kvartalet i år sjönk dock läkemedelsexporten med hela 27 procent i fasta priser och med 37 procent i löpande priser, jämfört med motsvarande kvartal året innan. Första kvartalet förra året var dock läkemedelsexporten stark vilket innebär att det är en hög jämförelsesiffra.

Exporten av läkemedel har gått framåt under 2000-talet och haft en starkare utveckling än de flesta andra större varugrupper. Det har resulterat i att läkemedlens exportandel stigit över tid och vuxit fram som en av Sveriges största exportprodukter. År 2020 utgjorde läkemedelsexporten 8 procent av den totala varuexporten. De främsta exportmarknaderna för svenska läkemedel är för närvarande Tyskland, Norge och Kina.

Drygt sju av tio varor går till Europa

Sammantaget för alla varugrupper exporteras det mest till Tyskland och Norge, som är de enda länderna som mottar mer än en tiondel var av den totala varuexporten. Det är tydligt hur viktiga våra nordiska grannländer är. Förutom Norge återfinns även Danmark och Finland bland de fem största mottagarländerna. Den europeiska marknaden som helhet är den klart viktigaste då 74 procent av varuexporten gick dit under första kvartalet. Det har

inte skett några större förändringar av exportvärdena till de större mottagarländerna, förutom exporten till Kina som tappat 22 procent jämfört med första kvartalet förra året.

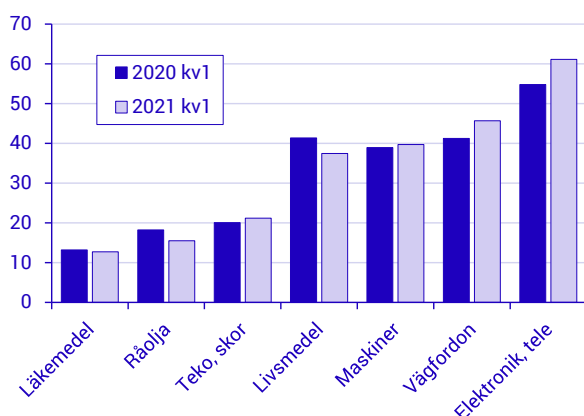
Importen av elektronik och bilar ökade

Importen ökade under första kvartalet med 1,4 procent, mätt i säsongrensade, fasta priser, enligt nationalräkenskaperna. Importen av varor ökade med 2,7 procent medan tjänsteimporten sjönk med 1,7 procent jämfört med föregående kvartal.

Enligt utrikeshandeln med varor ökade importen av den största importprodukten elektronik med 20 procent i fasta priser, och med 12 procent mätt i löpande priser, jämfört med första kvartalet 2020. Även vägfordon, som för närvarande har det näst högsta importvärdet, noterade en hygglig ökning. Inom den kategorin var det personbilarna som med en ökning på 18 procent i fasta priser stod för uppgången. Importen av livsmedel ökade marginellt mätt i fasta priser. Men på grund av att importpriserna sjunkit så var det en minskning av livsmedelsimporten jämfört med första kvartalet året innan, mätt i löpande priser.

Minskad livsmedelsimport första kvartalet

Löpande priser, miljarder kronor

Källa: Utrikeshandeln med varor (SCB)

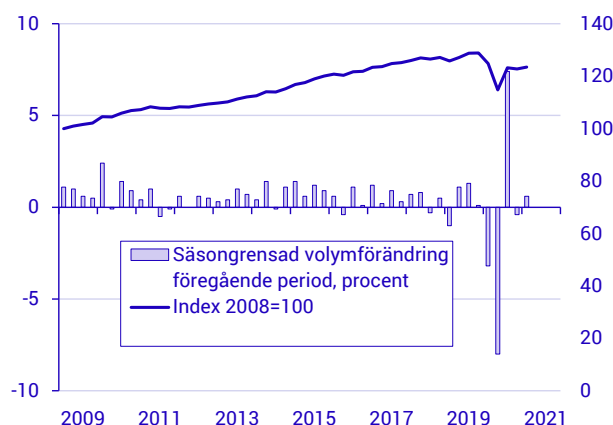
Hushållens konsumtion ökade, men är lägre än före pandemin

Hushållens konsumtion ökade med 0,6 procent jämfört med kvartalet innan, i fasta priser och rensat för säsongeffekter. Den bidrog därmed positivt till BNP-tillväxten första kvartalet. Medan det dröjde till andra kvartalet förra året för andra delar av

ekonomin att tappa i spåren av coronavirusets framfart, sjönk hushållens konsumtion redan under första kvartalet. Det var dock under andra kvartalet som den stora nedgången kom. Tredje kvartalet återhämtades en stor del av nedgången, men konsumtionen är fortfarande på en lägre nivå än innan pandemin.

Hushållskonsumtionen fortfarande lägre än innan krisen

Hushållens konsumtion. Vänster: säsongrensad volymförändring i procent jämfört med kvartalet innan. Höger: Index 2008=100

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Högre konsumtion av kläder

Konsumtionsmönstren har under pandemin förändrats på grund av restriktionerna och det förändrade sättet att leva. Det har gjort att utgifter som direkt kan kopplas till restriktionerna såsom hotell- och restaurangbesök samt resor har sjunkit. Men det har även blivit mer indirekta följder. Till exempel så har klädkonsumtionen sjunkit, vilket förmodligen beror på ett minskat socialt umgänge och färre tillställningar under pandemin. I takt med att vaccinationerna har inletts har viss konsumtion som stått tillbaka tidigare under pandemin ökat under första kvartalet, däribland svenskarnas konsumtion utomlands och klädinköpen, se tabellen nedan.

"Samtidigt fortsatte hushållen att lägga mer pengar på möbler och inredning, något som varit en tendens under hela pandemin"

Ökade transportutgifter bidrog mest till konsumtionsökningen

Hushållskonsumtion kvartal 1 2021. Andel av konsumtionen i procent, volymutveckling i procent jämfört med kvartal 4 2020, bidrag till totala konsumtionen i procentenheter

Bransch	Andel	Volymutv.	Bidrag
Boende	28,4	-1,2	-0,3
Livsmedel	12,7	-1,0	-0,1
Transporter och fordon	12,4	3,3	0,4
Övriga varor och tjänster	11,5	0,0	0,0
Fritid och underhållning	10,6	1,6	0,2
Möbler och inredning	6,2	3,1	0,2
Hotell och restaurang	4,7	0,8	0,0
Hälsa- och sjukvård	3,7	0,5	0,0
Alkohol och tobak	3,3	0,0	0,0
Kläder och skor	3,1	4,6	0,2
Kommunikation	2,9	2,8	0,1
Utbildning	0,4	0,4	0,0
S:a ändamålsförd. kons.	100	0,6	0,6
Svensk kons. utomlands		5,2	0,2
Utländsk kons. i Sverige		7,0	-0,3
Totalt		0,6	0,6

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Samtidigt fortsatte hushållen att lägga mer pengar på möbler och inredning, något som varit en tendens under hela pandemin. Transportutgifterna ökade också relativt mycket under första kvartalet, men det beror nog snarare på att hushållen passade på att göra bilinköp innan de skärpta fordonsreglerna (s.k. bonus malus) trädde i kraft den 1 april i år.

Ekonomi saktade in i april

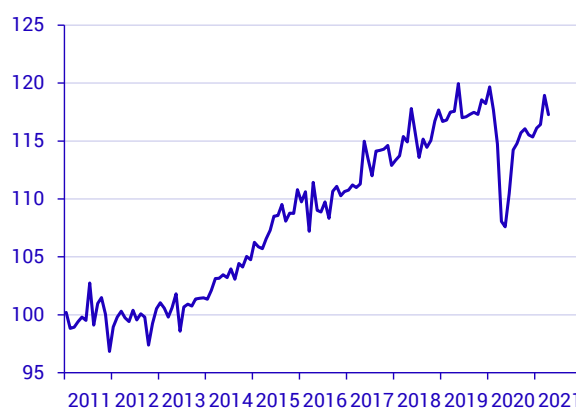
SCB:s BNP-indikator ger en tidig bild av aktiviteten i ekonomin varje månad. I april sjönk den med 1,4 procent, i säsongrensade tal och jämfört med månaden innan. Under jämförelsemånaden mars ökade aktiviteten i ekonomin kraftigt.

"Den ekonomiska statistiken ger bilden av en svagare aktivitet i april jämfört med i mars"

En förklaring till nedgången i april är att hushållens konsumtion föll. Även annan statistik ger bilden av en svagare aktivitet i april. Detaljhandeln har i Sverige haft en relativt begränsad påverkan av pandemin och är på en högre nivå än innan krisen. I april sjönk den dock med 1,4 procent. Industrin rasade förra våren, men hade återhämtat tappet redan i höstas. I april fortsatte industriproduktionen att stiga svagt. Däremot sjönk orderingsgången jämfört med i mars.

BNP-indikatorn sjönk i april

Säsongrensat, index 2011=100

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Tjänstesektorn har till följd av de omfattande restriktionerna haft det svårare att komma tillbaka till förkrisnivåerna. I april sjönk tjänsteproduktionen efter fyra månaders uppgång dessförinnan. Utrikeshandeln har en fortsatt positiv trend med uppgångar för både varuexporten och varuimporten även i april.

Kraftiga uppgångar i årstakt

Mätt i årstakt noterades betydande ökningar, både för BNP-indikatorn, som steg med 8,6 procent, och de övriga indikatorerna. De kraftiga tillväxttalen beror på låga jämförelsetal då aktiviteten var mycket svag i april förra året när coronautbrottet började prägla ekonomin.

Kontaktperson: Maria Schoultz 010-479 40 74

Fördjupning

Sverige klarade EU:s krav om hållbara finanser

Sverige och Danmark var de enda länderna som klarade EU:s konvergenskriterier om hållbara offentliga finanser 2020. Värre gick det för Grekland och andra sydeuropeiska länder.

I coronavirusets spår var det endast Danmark och Sverige som uppfyllde EU:s konvergenskriterier om hållbara offentliga finanser år 2020. Kriteriet har två gränsvärden, det ena avser skuldkvoten och det andra sparandet. Sveriges Maastrichtskuld som andel av BNP uppgick till 39,9 procent 2020 och därmed uppfylldes skuldkravet, som ligger på 60 procent, med god marginal.

Det finansiella sparandet som andel av BNP till marknadspris uppgick till -2,98 procent för den

svenska offentliga förvaltningen under 2020. EU:s krav för hållbara finanser är att sparandet inte ska vara lägre än -3,0 procent. Sverige klarade därmed kriteriet med knapp marginal.

Sverige klarade kravet efter revidering

Vid publiceringen av Excessive deficit procedure (EDP) den sista mars i år uppgick sparandet till -3,1 procent av BNP, vilket innebar att Sverige med liten marginal inte uppfyllde kravet om hållbara offentliga finanser. Siffrorna reviderades den 28 maj i samband med publiceringen av nationalräkenskaperna. Sparandet reviderades till -2,98 procent av BNP, vilket innebar att konvergenskravet uppfylldes. Uppgifterna är dock fortfarande preliminära. I maj 2022 publiceras de definitiva årsuppgifterna för BNP och sparandet. De definitiva uppgifterna för skulden publiceras i Finansräkenskaperna i september 2021. I artikeln används för övriga EU-länder de värden som publicerades den sista mars.

-2,98%

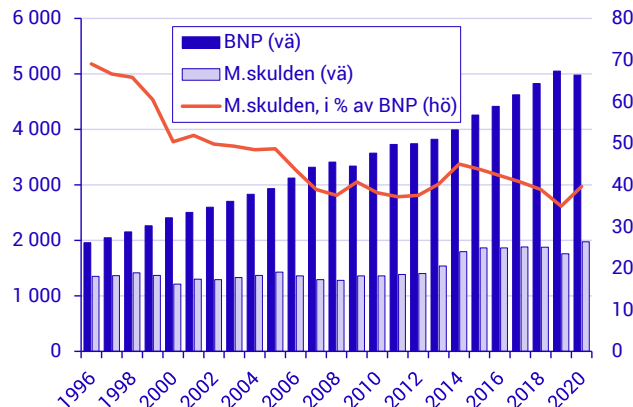
Den svenska offentliga sektorns sparande 2020

Underskottet 2020 i linje med 1990-talskrisen

Sveriges offentliga finanser har länge varit goda, men så har det inte alltid sett ut. När Sverige gick med i EU-samarbetet i mitten av 1990-talet låg Maastrichtskulden en bra bit över skuldkravet. De offentliga finanserna hade fått sig en rejäl törn efter den svenska finans- och fastighetskrisen i början av 1990-talet. Under pandemiåret 2020 uppgick Sveriges underskott till 148 miljarder kronor, vilket är detsamma som genomsnittet för åren 1992-1995. Efter saneringsprogrammen och de systemförändringar som genomfördes inom den offentliga sektorn under 1990-talet förbättrades de offentliga finanserna. Det resulterade i överskott i kassan mellan åren 1998 och 2001. De åtstramade finanserna under 2000-talet gav utdelning och det skulle dröja 12 år innan skulden i kronor räknat passerade 1999-års nivå.

Sveriges Maastrichtskuld växte långsammare än BNP under 2000-talet

Miljarder kronor (vå), procent (hö)

Källa: EDP och nationalräkenskaperna (SCB)

Men det är inte enbart skulden som har betydelse när skuldkvoten ska hålla sig under 60-procentsnivån. Det andra benet i ekvationen är BNP. BNP hade en helt annan utveckling än skulden mellan åren 1999 till 2012. Under perioden steg BNP till marknadspris med 65 procent samtidigt som skulden inte byggdes på. Det resulterade i att Maastrichtskulden som andel av BNP sjönk.

Estland har lägst skuld i EU

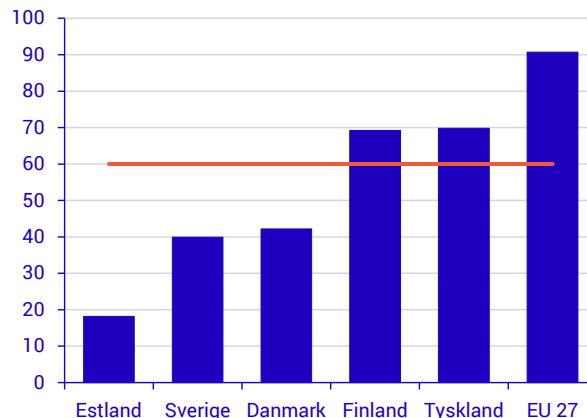
Det finns dock EU-länder med lägre Maastrichtskuld än Sverige. År 2020 hade Estland EU:s lägsta Maastrichtskuld på 18 procent av BNP. Därefter följde Luxemburg med en skuld på 25 procent. Dessa länders offentliga sparande låg dock lägre än de -3 procent som andel av BNP var på de inte uppfyllde samtliga konvergenskriterier för hållbara offentliga finanser.

Lägre skuld i norra Europa

Bland de nordiska länderna hade både Sverige och Danmark en Maastrichtskuld runt 40 procent av BNP år 2020 och uppfyllde därmed kravet med råge. Tyskland, som är EU:s största ekonomi, hade precis lyckats trycka ner skulden under 60 procent när pandemin slog till. Senast den tyska skulden var under 60 procent var 2003. Tysklands Maastrichtskuld 2020 låg, precis som Finlands, 10 procentenheter över EU:s gränsvärde. Ändå har länderna i norr i genomsnitt en lägre skuld än länder i södra Europa. Genomsnittet för de 27 EU-länderna låg 2020 på 91 procent. Norge är inte medlem i EU och saknas därför i denna sammanställning.

Lägre Maastrichtskuld i norra Europa

Maastrichtskulden som andel av BNP till marknadsvärde (staplar) och konvergenskriteriet för skulden (linje), procent

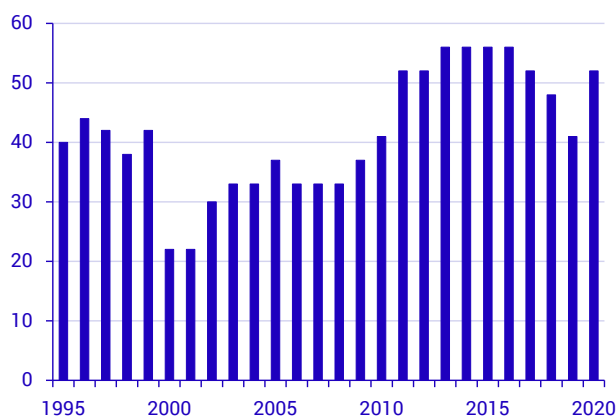
Källa: Eurostat

Ökade skulder efter finanskrisen

Efter finanskrisen 2008 ökade antalet medlemsländer som hade en skuld över 60 procent av BNP årligen ända fram till 2013. Då hade antalet som missade 60-procentkriteriet ökat från nio till femton länder. Den höga skulden i många EU-länder stannade kvar på den nivån i flera år och först 2017 minskade antalet länder till 14. Av EU:s 27 medlemsländer var det 14 som hade en skuld över 60 procent av BNP 2020. Det är en ökning med tre länder sedan 2019. Det är inte osannolikt att antalet länder som inte klarar kraven kommer att öka de närmaste åren.

Hälften av EU:s medlemsländer missade skuldmålet 2020

Andel av EU:s medlemsländer med Maastrichtskuld över 60 procent av BNP

Källa: Eurostat

PIGS-länderna hade knappt hunnit repa sig

Efter finanskrisen i slutet av 2008 drabbades flertalet av de sydeuropeiska länderna av djup ekonomisk kris. Värst drabbade var de så kallade PIGS-länderna, Portugal, Italien, Grekland och Spanien, vars skulder steg snabbare än andra EU-länder åren efter finanskrisen.

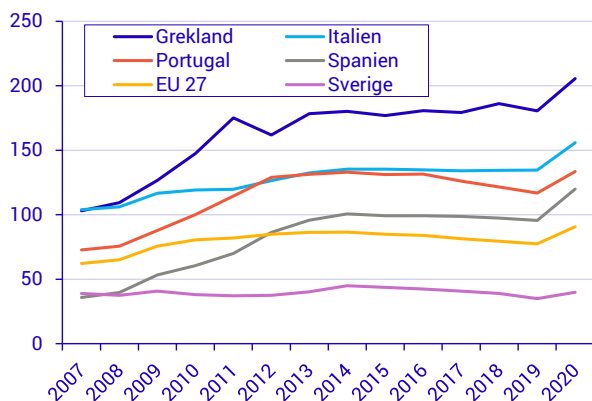
Mellan 2013 och 2019 var Maastrichtskulden som andel av BNP stabil i dessa länder, för att 2020 i samband med coronakrisen åter stiga. Mellan 2013 och 2019 rörde sig skuldandelen endast med några procentenheter för Grekland, Spanien och Italien. I motsats till övriga PIGS-länder förbättrades Portugals ekonomi och landet lyckades minska skulden som andel av BNP från 129 procent till 117 procent under åren.

Grekland är fortsatt det EU-land som har den högsta skulden och år 2020 var den uppe i över 200 procent av BNP. Under 2020 ökade skulden med 25 procentenheter. Anledningen är främst den minskade turismen som påverkade BNP nedåt. Grekland har efter finanskrisen 2008 arbetat hårt med att städa upp i ekonomin och har de senaste fyra åren haft ett positivt sparande. 2020 blev underskottet 9,7 procent av BNP.

Spanien, som också drabbats hårt av den minskade turismen, har inte haft lika tuffa åtstramningspaket som Grekland. Underskotten i Spanien har de senaste 10 åren i genomsnitt legat på 6,2 procent av BNP och 2020 hade Spanien EU:s största underskott i det finansiella sparandet på 11 procent av BNP.

Högre Maastrichtskuld i södra Europa

Maastrichtskulden som andel av BNP till marknadspris, procent

Källa: Eurostat

EU har till följd av coronapandemin och den efterföljande ekonomiska nedgången aktiverat ett generellt undantag från stabilitets- och tillväxtpakten för år 2020. Undantaget innebär att tidsfristen för när ett medlemsland ska anpassa sparande och skuld till Maastrichtkriterierna förlängs.

Negativt sparande i hela EU 2020

Coronautbrottet innebar stora ekonomiska påfrestningar på EU-ländernas ekonomier och samhället i stort. Beslut om nedstängningar för att stoppa virusets spridning ledde till krav på ekonomiska ersättningar, vilket var kostsamt för den offentliga förvaltningen.

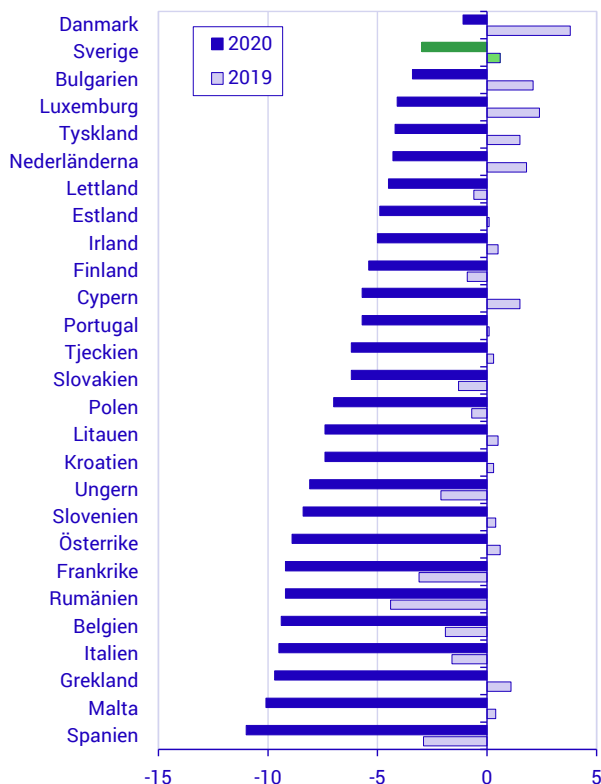
0

Antal av EU:s medlemsländer som hade ett positivt offentligt sparande år 2020

År 2019 hade 17 av EU:s 27 medlemsländer ett positivt sparande och endast två länder hade ett underskott på mer än 3 procent av BNP. Efter coronautbrottet år 2020 uppvisade inte ett enda av EU-länderna ett positivt sparande. Endast två länder klarade kravet om underskott på max 3 procent av BNP. Sverige, som hade det näst högsta finansiella sparandet i hela EU 2020, var ett av dem.

Underskott för samtliga länder år 2020

Finansiellt sparande som andel av BNP till marknadspris, procent

Källa: Eurostat

Kontaktperson: Caroline Ahlstrand 010-479 43 33

Fakta om statistiken och källorna

Statistiken i denna artikel bygger på uppgifter från Eurostat. Sveriges uppgifter publiceras även på SCB:s hemsida för EDP. EDP står för "Excessive Deficit Procedure" och översätts till "förfarandet vid alltför stora underskott". Statistiken visar den offentliga förvaltningens finansiella sparande och bruttoskuld enligt reglerna i stabilitets- och tillväxtpakten.

Vilka är EU:s konvergenskriterier?

För att anta euron måste medlemsstaterna uppfylla hög grad av hållbar ekonomisk konvergens. Detta bedöms utifrån hur väl Maastricht-kriterierna är uppfyllda. Ett av de fyra kriterierna omfattar hållbara offentliga finanser. Hållbara offentliga finanser innebär ett underskott i den offentliga sektorn som inte överstiger 3 % av BNP till marknadspris samt att den offentliga skulden i förhållande till BNP till marknadspris inte överstiger 60 procent.

Vilka skuldinstrument ingår i Maastricht?

Skulden är avgränsad till vissa finansiella instrument så som inlåning på bankkonto, räntebärande värdepapper och lån. Skulder som utesluts är bland annat pensioner, derivat och periodiseringsposter.

Hur värderas Maastrichtskulden?

Maastrichtskulden värderas till nominellt värde, vilket skiljer sig emot t.ex. Finansräkenskaperna där skulderna värderas till marknadsvärde.

Vad innebär att Maastrichtskulden är konsoliderad?

Maastrichtskulden är konsoliderad inom den offentliga förvaltningen. Det innebär att skulder som myndigheter, kommuner och regioner samt AP-fonderna har gentemot varandra inte inkluderas i Maastrichtskulden. Men det finns även statliga enheter som förvaltar tillgångar i t.ex. statsobligationer. Ett sådant exempel är kärnavfallsfonden. Dessa exkluderas också.

Hur mäts sparandet?

Det finansiella sparandet i resultaträkningen beräknas som intäkter minus kostnader. Sparandet ska stämma överens med det i balansräkningen som beräknas som summan av alla finansiella transaktioner på tillgångssidan minus summan av alla transaktioner på skuldsidan. Resultaträkningen publiceras i sektorräkenskaperna i samband med BNP och balansräkningen i Finansräkenskaperna. Beräkningarna enligt det EU-gemensamma regelverket ENS gör det möjligt att göra jämförelser med andra EU-länder.

Hur definieras offentlig förvaltning?

Maastrichtskulden är avgränsad till landets offentliga förvaltning. Hit räknas staten, kommunerna och regioner, sociala trygghetsfonder, samt vissa offentligt ägda bolag. Sociala trygghetsfonder inkluderar AP-fonderna i det allmänna pensionssystemet, den traditionella försäkringen inom premiepensionssystemet samt vissa andra tillgångar och skulder som Pensionsmyndigheten förvaltar inom premiepensionssystemet. Vilka bolag som ska ingå i Sveriges offentliga förvaltning provas årligen av SCB enligt kvalitativa och kvantitativa kriterier som definierats i ENS-manualen.

Fördjupning

Över 200 miljarder i coronastöd

År 2020 kommer att gå till historien, även vad gäller de offentliga finanserna. I Sverige sjösattes under året stödpaket efter stödpaket för att undvika en ekonomisk kollaps. Samma sak gjordes i alla EU-länder, vilket gav en stor påverkan på de offentliga finanserna i hela EU.

Den svenska statens ekonomi var god under flera år med överskott i det finansiella sparandet. Men pandemin gjorde att det snabbt vände till underskott. På bara ett år, mellan 2019 och 2020, försämrades statens finansiella sparande med 221 miljarder kronor. Staten redovisade ett underskott på 153 miljarder kronor förra året. Liknande underskott har inte noterats sedan 90-talskrisen.

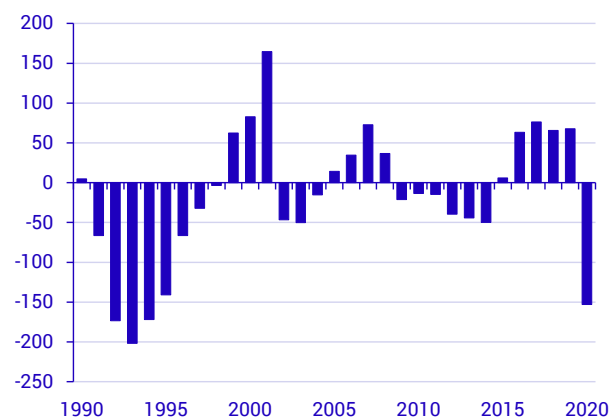
-153 mdkr

Underskottet i de statliga finanserna förra året

Orsaken var alla de stödåtgärder som regeringen, i överenskommelse med övriga partier, beslutade om under året. Samtidigt var skatteinkomsterna lägre än tidigare medan utbetalningarna till kommunerna och regionerna var ovanligt stora.

Statens finansiella sparande påverkades kraftigt

Statens finansiella sparande i miljarder kronor.

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Till följd av relativt omfattande statsbidrag till kommunerna och regionerna visade dessa tillsammans ett överskott med 15 miljarder kronor. Det kan tyckas märkligt med tanke på den rådande situationen. Men det bör poängteras att statsbidrag betalas ut stötvis medan extra kostnader i kommunernas och regionernas verksamhet är mer utspridd över tid. De kommer att ha höga kostnader framöver i spåren av pandemin.

"Vi får gå tillbaka till 90-talskrisen för att se något liknande"

201 mdkr

Coronarelaterade stöd till och med första kvartalet i år

Eftersom flera stöd betalats ut inom redan befintliga anslag på statsbudgeten eller inom den ordinarie verksamheten, går det inte att redovisa en exakt siffra över coronastöden. Men SCB:s och Ekonomistyrningsverkets gemensamma bedömning är att de coronarelaterade stöden, inklusive statsbidrag till kommunerna och regionerna, var 171 miljarder kronor förra året och 30 miljarder kronor under första kvartalet i år.

Korttidspermitteringar största utgiften

Stöd för korttidspermittering var den mest omfattande stödåtgärden under förra året följt av tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter. Tredje största utgift var stöd till kommunerna och regionerna för att stärka välfärden. Kostnaderna för sjuklöner var också omfattande medan ersättningen för karensavdrag var lägre.

35 mdkr

Så stort var stödet för korttidspermitteringar 2020

I pandemins inledning under första kvartalet förra året uppgick coronastöden till 7 miljarder kronor. Andra kvartalet, när pandemin slog hårt mot samhället och ekonomin, ökade stöden till 66 miljarder kronor. Majoriteten av dessa var ersättning för korttidspermittering eller tillfällig nedsättning av arbetsgivar- och egenavgifter. Även under tredje kvartalet var kostnaderna för stödåtgärder höga och uppgick till 45 miljarder kronor trots en minskad smittspridning under sommaren och den tidiga hösten. En skillnad från

tidigare kvartal var då att det betalades ut betydande statsbidrag till kommunerna och regionerna. När smittspridningen återigen tog fart i en andra våg introducerades nya stöd medan andra förlängdes, vilket innebar en uppgång till 53 miljarder kronor fjärde kvartalet.

Stödåtgärder kopplade till coronapandemin

Coronastöd år 2020, per typ av stöd, miljarder kronor

Typ av stöd	Kv1	Kv2	Kv3	Kv4	2020
Korttidspermittering	0	27	3	5	35
Nedsättning arbgiv/egenavgifter	6	21	1	1	29
Stöd till kommunsektorn för att stärka välfärden	0	0	21	0	21
Sjuklöner	1	9	5	3	18
Allmänna coronastöd till kommuner och regioner	0	0	3	8	11
Bidrag till folkhälsa och sjukvård	0	0	0	10	10
Förstärkt arbetslöshetsförsäkring	0	2	4	4	10
Kapitaltillskott till statliga bolag	0	0	1	6	7
Omställningsstöd	0	0	3	3	6
Extra EU-avgifter	0	1	0	4	5
Karensavdrag	0	1	1	1	3
Övriga stödåtgärder	0	5	3	8	16
Stödåtgärder totalt	7	66	45	53	171

Källa: Nationalräkenskaperna, bedömning och uppskattning (SCB/ESV)

Större påverkan i andra länder

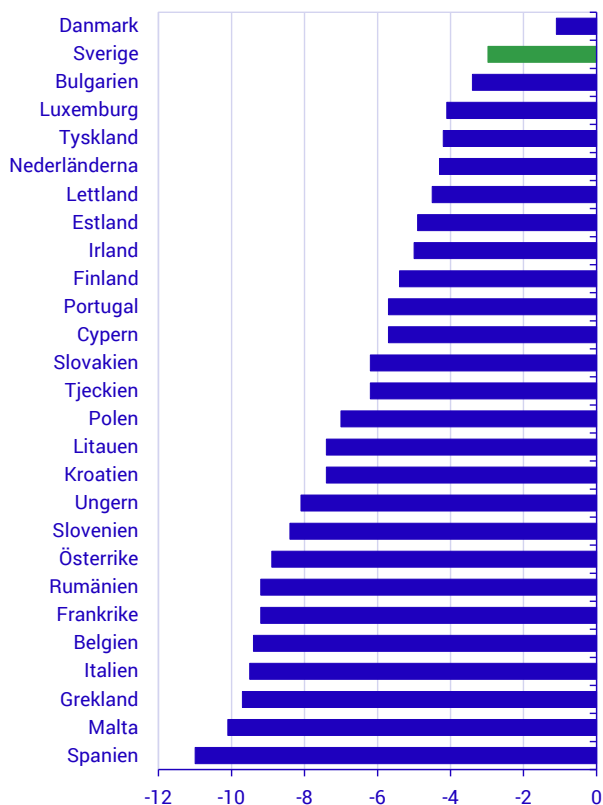
Sveriges samlade offentliga underskott uppgick till 148 miljarder kronor förra året. Här ingår förutom staten även kommunerna, regionerna och de sociala trygghetsfonderna. Det motsvarade ett underskott på precis under 3 procent av BNP.

Pandemins påverkan på de svenska offentliga finanserna var begränsad vid en jämförelse med de andra EU-länderna. EU-genomsnittet redovisade ett underskott på 6,9 procent av BNP. 13 av 27 länder redovisade underskott på mer än 7 procent av BNP.

Spanien redovisade det största underskottet med 11 procent av BNP.

Finansiellt sparande i EU-länderna förra året

Finansiellt sparande år 2020 i procent av BNP

Källa: Eurostat och nationalräkenskaperna (SCB)

Pandemins påverkan har för svensk del varit relativt begränsad även vad gäller överskottet i relation till BNP. År 2019 låg Sverige på nionde plats. Förra året, i spåren av pandemin, var det bara Danmark som var före.

Återstart av ekonomin

Trots stora coronastöd under fjolåret har regeringen presenterat fortsatta stödåtgärder under detta och kommande år. Regeringens prognos är att underskottet i de offentliga finanserna blir ännu större i år. Men osäkerheten är extra stor hos alla prognosmakare nu under pandemin.

Till följd av stora statliga statsbidrag till kommunerna och regionerna redovisades en splittrad bild inom den offentliga förvaltningen under årets första kvartal. Präglat av fortsatt höga utgifter till följd av pandemin redovisade staten ett

relativt stort underskott på 63 miljarder kronor. Samtidigt som kommunerna och regionerna redovisade överskott som ett resultat av statsbidragen. Kommunerna och regionerna redovisade tillsammans ett överskott med 32 miljarder kronor.

Under första kvartalet i år betalades 30 miljarder kronor ut i coronastöd, där merparten avsåg extra statsbidrag till kommunerna och regionerna. Tillsammans med utbetalda stöd förra året är bedömningen att 200 miljardersgränsen nu passerats.

Stödåtgärder kopplade till coronapandemin

Coronastöd första kvartalet 2021, per typ av stöd, miljarder kronor

Typ av stöd	2020kv1
Coronastödet Bidrag till folkhälsa och sjukvård	9
Övriga coronastöd till kommuner och regioner	7
Förstärkt arbetslöshetsförsäkring	3
Sjuklöner	2
Nedsättning av arbgivavg. för unga	2
Omställnings/Omsättningsstöd	2
Korttidspermittering	1
Karensavdrag	1
Övriga stödåtgärder	3
Stödåtgärder totalt	30

Källa: Nationalräkenskaperna, bedömning och uppskattning (SCB/ESV)

EU:s gemensamma återstartsprogram

Utöver utannonserade stöd här i Sverige planerar också EU olika återstartsprogram för att underlätta för länderna att återstarta ekonomin. Med tanke på att många länder har redovisat mycket stora underskott i de offentliga finanserna tillsammans med en hög skuldsättning kommer det att vara en fråga under många år framöver.

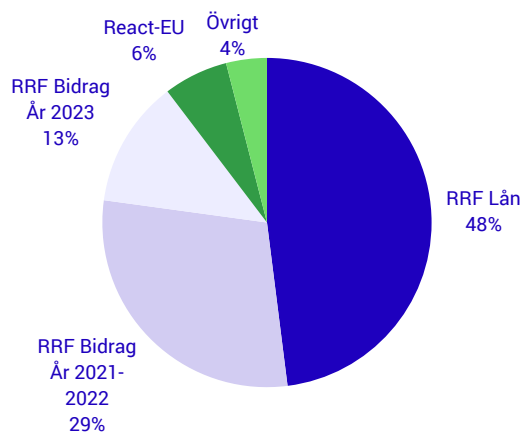
"Syftet är ett grönt, digitalt och motståndskraftigt EU"

Det gemensamma återhämtningspaket som presenterats uppgår till 750 miljarder euro. Där är syftet att stimulera investeringar i ett grönt, digitalt och motståndskraftigt EU. En stor del är det så kallade Faciliteten för återhämtning och resiliens (förkortas RRF internationellt). Här ingår en lånedel och en bidragsdel. Den sistnämnda är uppdelad i två olika perioder, en för åren 2021-2022 och den andra avser år 2023. Preliminära belopp är överenskomna mellan medlemsländerna, medan exakta belopp kommer att beslutas om längre fram.

För att få ta del av medel från RRF ska medlemsländerna i EU lämna in så kallade återhämtningsplaner som ska beskriva reformer för exempelvis åtgärder för ett mer miljövänligt, digitalt och klimatsmart samhälle. Sverige har ansökt om 34 miljarder kronor i bidrag där det så kallade klimatklivet är den största delen och uppgår till 5 miljarder kronor. Därefter följer äldreomsorgslyftet och stöd till energieffektivisering av flerbostadshus.

EU:s gemensamma återhämtningspaket

Delar inom EU:s coronaåterhämtningspaket på 750 mdr euro

Källa: Europeiska rådet

Övriga delar inom återhämtningspaketet är bland annat så kallade React-EU som är en insats inom EU:s regionalfond som ska stärka näringslivets förmåga till omstart och omställning. Andra mindre delar är exempelvis Fonden för en rättvis omställning, Landsbygdsutveckling och InvestEU.

Hur finansieras EU-stöden?

Kapitalet lånas upp på finansmarknaderna och upplåningen redovisas som upplåning hos EU och inte hos medlemsländerna. Återbetalningsperioden sträcker sig till och med år 2058. Däremot ska de

länder som lånar av EU redovisa upplåningen som egen skuld och påverka Maastrichtskulden. Den svenska regeringen har gått ut med att Sverige inte planerar att ansöka om lån utan bara bidrag.

"Sverige planerar inte att ansöka om stödlån, endast bidrag"

Ansökan om retroaktivt stöd för åtgärder kan ske från och med februari 2020. EU:s statistikmyndighet Eurostat har däremot meddelat att vad gäller just RRF ska de bokföras vid tidpunkten för när EU-kommissionen tar beslut om beviljat stöd. Det vill säga stöd som avsåg år 2020 ska inte bokföras förrän 2021 vid tidpunkten för beslutet. Vad gäller andra typer av stöd såsom exempelvis React-EU ska de redovisas enligt normal princip för hur vanliga EU-stöd redovisas – genom neutraliseringsprincipen, som innebär att stöd redovisas samma period som kostnaderna de ersätter.

Medlemsländerna lämnar samtidigt garantier via Europeiska Investeringsbanken. Det innebär att om ett lån inte kan betalas tillbaka infrias garantin och medlemsländerna får gå in och täcka upp. Då påverkas det finansiella sparande negativt.

750 mdr euro

Storleken på EU:s återhämtningspaket

Nya skatter ska återbetala lånen

Det pågår diskussioner inom EU om dess återbetalning av lånen till långivarna där flertalet framtida inkomstkällor diskuteras. Det handlar exempelvis om olika miljörelaterade skatter och avgifter, digital skatt, skatt på finansiella transaktioner med mera. Den första nya inkomstkällan infördes den 1 januari

i år. Medlemsländerna ska betala drygt 8 000 kronor per ton på plastförpackningar som inte återvinns. Ytterligare inkomstkällor är planerade under många år framöver, men exakt vad som beslutas återstår att se.

Pandemins påverkan på de offentliga finanserna i såväl Sverige som EU är inget som bara finns här och nu, utan kommer att finnas kvar under lång tid framöver.

Kontaktperson: Johan Norberg 010-479 67 65

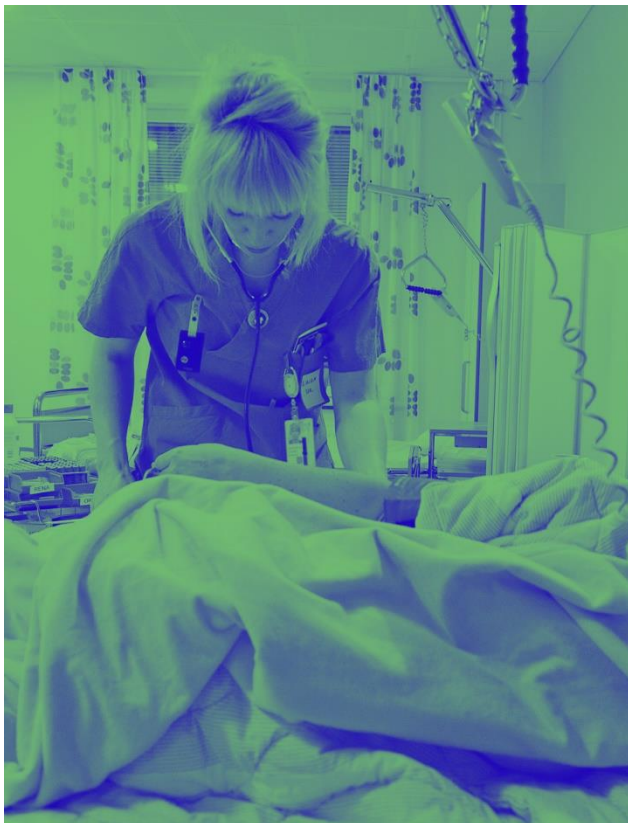
Fakta om statistiken och källorna

Statistiken i denna artikel bygger i huvudsak på nationalräkenskaperna med kompletteringar av internationella jämförelser redovisade inom den offentliga förvaltningens sparande och bruttoskuld enligt EU:s konvergenskriterier samt Eurostat. Siffrorna för Sverige har uppdaterats baserat på nationalräkenskapernas senaste uppgifter som publicerades den 28 maj. Statistiken för övriga länder avser siffror från offentliga förvaltningens sparande och bruttoskuld enligt EU:s konvergenskriterier.

Redovisningen följer EU:s regelverk för hur nationalräkenskaperna ska redovisas samt hur olika stödåtgärder kopplade till pandemin ska redovisas. Det gör att redovisningen skiljer sig från de siffror som exempelvis regeringen presenterat över stödåtgärder som istället avser stöd som står till förfogande. Några av de stöd som presenterats har ingen fast prislapp och beror därmed på hur många som söker ersättning. Exempel på det är korttidspermittering, slopad karensdag, tillfälligt övertagande av sjuklön för staten, omställningsstöd och liknande. Andra stöd har ett maxbelopp men där kan nya tilläggsbeslut innebära ytterligare tillskott.

Information om EU:s gemensamma återhämtningspaket bygger på information från Regeringskansliets webbplats samt Europeiska rådets webbplats.

Internationella diskussioner om riktlinjer för hur olika stödåtgärder ska redovisas i nationalräkenskaperna pågår och kommer att pågå under en längre tid framöver. Riktlinjer för hur olika stödåtgärder ska redovisas kan komma att ändras med tiden och då kommer statistiken att revideras. SCB följer därför utvecklingen noga.

Fördjupning

Ökad vårdskuld för hälso- och sjukvården

Coronapandemin har haft en stor påverkan på såväl samhället i stort som på hälso- och sjukvården. Samtidigt som belastningen på intensivvården varit hög har antalet genomförda operationer inom specialistvården minskat kraftigt. Totalt sett minskade regionernas produktionsvolym under 2020.

När coronapandemin blev verklighet under februari 2020 och tog ett stadigt grepp om Europa kablades bland annat nyheter och bilder ut om överfulla intensivvårdsavdelningar (IVA). Under mars och april 2020 ökade sedan beläggningen på intensivvårdsavdelningarna i Sverige. Först i Stockholm och därefter i övriga regioner.

2020 års medierapportering vittnar om att personal på en del av landets intensivvårdsavdelningar hade mycket hög arbetsbelastning. Detta samtidigt som sjukvårdens inköp av till exempel skyddsutrustning påverkades av en global efterfrågeökning, vilket ledde både till en brist och ökade kostnader. I kontrast till den ökade belastningen på IVA minskade patientbesöken inom vissa andra områden och en vårdskuld byggdes upp.

"I kontrast till den ökade belastningen på IVA minskade patientbesöken inom vissa andra områden"

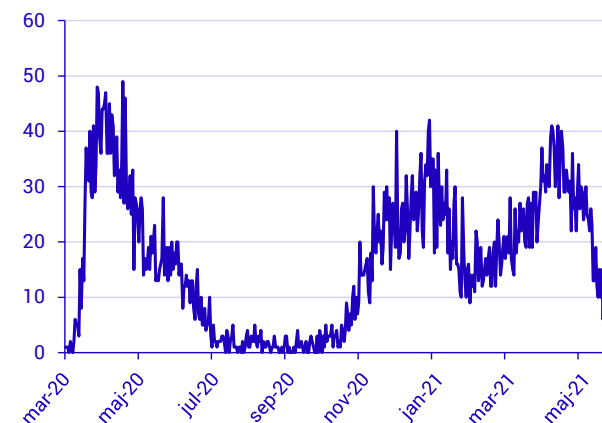
Coronapandemin har påverkat hälso- och sjukvården på en rad olika sätt. Den här artikeln belyser hur produktions- och kostnadsutvecklingen inom regionerna har påverkats ur ett makroperspektiv.

Pandemin har påverkat Sverige i tre vågor

Antalet intensivvårdade patienter för covid-19 över tid visar hur pandemin hittills påverkat Sverige i tre vågor. Den första vågen var under april-maj 2020 medan den andra vågen kulminerade i december 2020. Den tredje vågen började i februari 2021 och antalet intensivvårdade kulminerade i april 2021. Totalt hade över 7 500 personer intensivvårdats för covid-19 fram till mitten av maj.

Tredje vågen på väg att ebba ut

Antalet intensivvårdade patienter för covid-19 per dag

Källa: Folkhälsomyndigheten

Under 2020 var det drygt 463 000 personer som var konstaterat smittade av covid-19 och 10 086 personer avled på grund av sjukdomen. I slutet av maj 2021 hade cirka 14 500 personer avlidit i Sverige.

-72 000

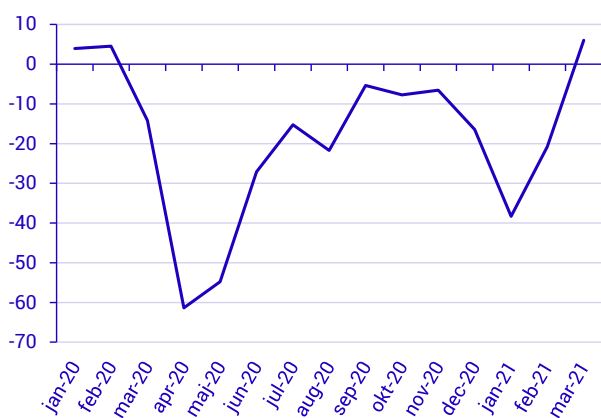
Minskning av antalet planerade genomförda operationer 2020 jämfört med 2019

Minskat antal operationer

Coronakrisen har satt hård press på sjukvården och när man behövt prioritera personal till coronapatienter har annan vård fått skjutas på framtiden. Enligt statistik från Svenskt Perioperativt Register (SPOR) som tar fram nationell statistik kring operationer, utfördes det förra året strax över 277 000 planerade operationer, vilket är över 72 000 färre än under 2019. Detta motsvarar en nedgång på 21 procent. Enligt SPOR är detta en historisk minskning och en direkt konsekvens av coronakrisen.

Klart färre operationer 2020

Antalet genomförda planerade operationer, utveckling i årstakt, procent

Källa: Svenskt Perioperativt Register (SPOR)

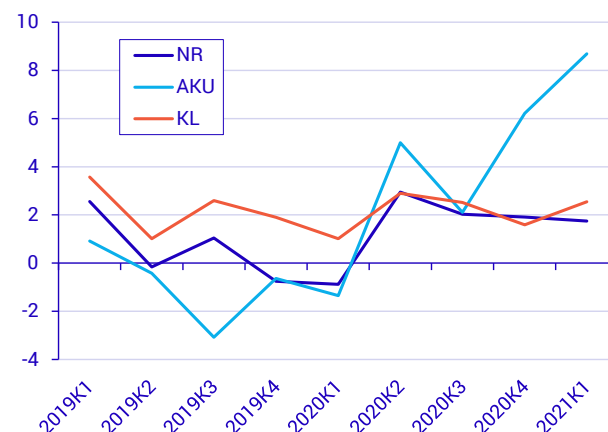
Den pågående coronapandemin har påverkat såväl vårdkontakter som operationer och väntetider. Under våren 2020 minskade exempelvis antalet fysiska besök vid vårdcentraler enligt Socialstyrelsen från ungefär 1,9 miljoner i januari till knappt 1,1 miljoner i april. I stället ökade andra typer av vårdkontakter, framför allt hembesök och digitala besök.

Ingen tydlig effekt i arbetade timmar

Medierna rapporterade under våren och början av sommaren 2020 att personalen inom IVA-vården hade väldigt hög arbetsbelastning. Det finns tre olika källor på SCB som redovisar regionernas arbetade timmar. Det är dels arbetskraftsundersökningen (AKU), konjunkturlönestatistiken (KL) samt nationalräkenskaperna (NR). Ingen av dessa tre källor visar på någon markant förändring av arbetade timmar under 2020. Det ökade arbetstrycket inom framförallt intensivvårdsavdelningarna gör marginellt avtryck i statistiken för regionerna som helhet men har inneburit hög arbetsbelastning inom IVA-vården. För det första kvartalet 2021 ökade dock antalet arbetade timmar i regionerna enligt AKU.

Arbetsinsatsen steg något i regionerna

Antalet arbetade timmar inom regionerna enligt tre redovisningar, utveckling i årstakt, procent

Källa: Nationalräkenskaperna, arbetskraftsundersökningarna och konjunkturlönestatistiken (SCB)

Enligt NR ökade antalet arbetade timmar med 1,5 procent för 2020 jämfört med 2019. Motsvarande uppgift för AKU var 3 procent medan KL låg mellan dessa uppgifter.

1,5 %

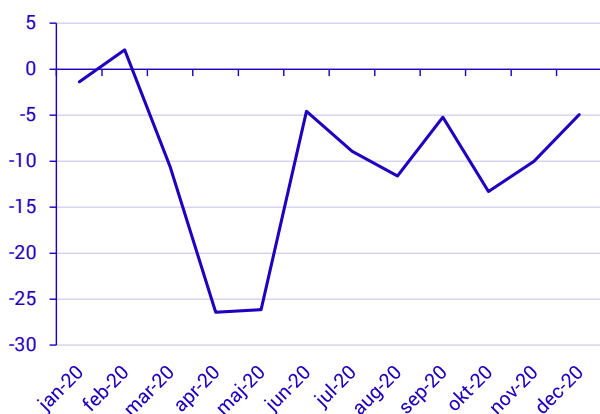
Ökningen av regionernas arbetade timmar 2020 enligt nationalräkenskaperna

Nedgång i produktionsvolymen

Eftersom hälso- och sjukvården inte finns på öppna marknaden finns inga marknadsmässiga prisuppgifter på de tjänster som utförs. Därför beräknas branschens produktionsvolym inte genom deflatering av produktionsvärdet som är brukligt. NR använder istället volymmetoden som bygger på det viktade antalet vårdkontakter uppdelat på slutenvård, öppen specialiserad vård och primärvård (se även faktaruta).

Antalet vårdtillfällen minskade 2020

Utveckling i årstakt, procent

Källa: Regionerna och beräkningar av SCB

Under 2020 var det en väldigt svag utveckling av ovanstående vårdtyper och särskilt svag var utvecklingen i april och maj. Men utvecklingen har varit negativ för samtliga vårdtyper sedan i mars då pandemin började. En enkel beräkning av antalet vårdtillfällen visar på att det totala antalet vårdtillfällen minskade med 10,3 procent under 2020.

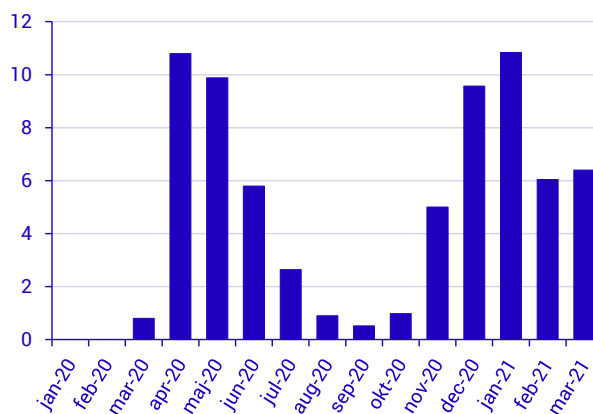
Störst var nedgången för den öppna primärvården (läkare) medan antalet vårdkontakter i slutenvården med läkare minskade minst. En vägd utveckling av det totala antalet vårdtillfällen visar på en nedgång på hela 9,3 procent. Där har vårdkontakter i slutenvård med läkare klart högst vikt beroende på dess höga enhetskostnad.

"Störst var nedgången för den öppna primärvården"

Coronavårdens andel av den totala produktionsvolymen för hälso- och sjukvården har varierat från någon enstaka procent till 11 procent. Störst var andelen i april 2020.

Coronavårdens andel har varierat mycket sedan pandemin bröt ut

Andel av regionernas totala produktionsvolym, procent

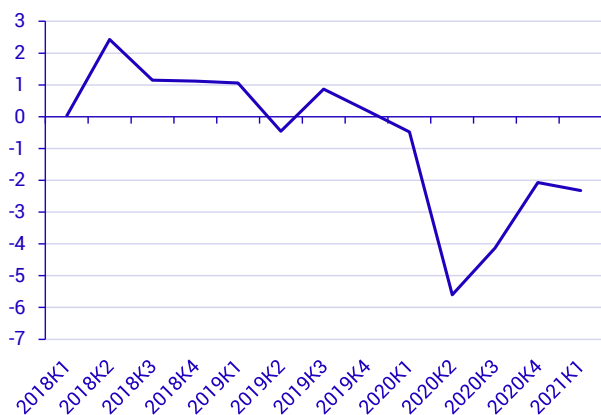

Källa: Folkhälsomyndigheten och beräkningar av SCB

Med hjälp av det vägda antalet vårdtillfällen och kostnaderna för coronavården kan man nu skatta den totala utvecklingen av produktionsvolymen i regionerna (se även faktaruta). Produktionsvolymen minskade med 3,0 procent under 2020 jämfört med 2019 enligt denna beräkning. Ett liknade procentuellt tapp i produktionsvolymen har inte setts under hela 2000-talet. Annorlunda uttryckt ses alltså en historiskt kraftig nedgång i den producerade volymen. Samtidigt minskade produktionen av hälso- och sjukvårdstjänster i näringslivet med 4,2 procent.

Produktionen sjönk kraftigt andra kvartalet 2020

Regionernas produktionsvolym, utveckling i årstakt, procent

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Produktionsvolymen minskade både i primär- och specialistvården. Detta på grund av att som tidigare nämnts patienter inte alls i samma utsträckning sökt hjälp och konsultation för sina besvär samt att icke akuta ingrepp skjutits på framtiden. Som störst var nedgången under andra kvartalet 2020 då produktionen minskade med hela 5,6 procent.

Ökade produktionskostnader

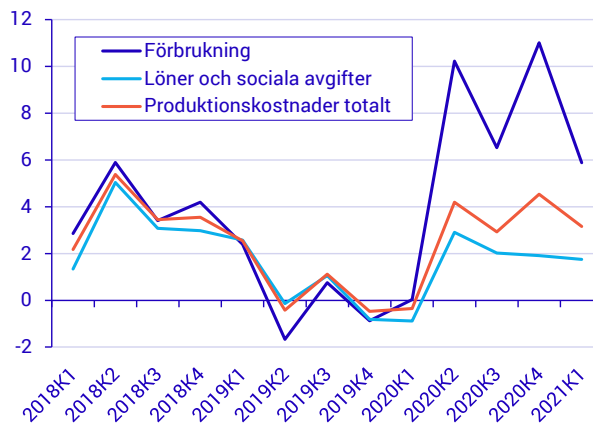
Trots att produktionsvolymerna minskat inom hälso- och sjukvården har produktionskostnaderna i fasta priser ökat. Totalt ökade dessa med 2,8 procent under 2020 jämfört med 2019. Förbrukningen som motsvarar ungefär 40 procent av regionernas kostnader ökade med hela 7,1 procent. Det mesta av utgiftsökningen kan kopplas till pandemin, i form av exempelvis skyddsutrustning. Löner och sociala avgifter ökade med 1,5 procent. Under 2020 har regionerna ansökt om 11,2 miljarder kronor i statsbidrag med anledning av extra kostnader under pandemin.

-8,3 %

Utvecklingen av regionernas förädlingsvärde i fasta priser, 2020 jämfört med 2019

Stor ökning av förbrukningen i regionerna

Regionernas produktionskostnader, utveckling i fasta priser i årstakt, procent

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

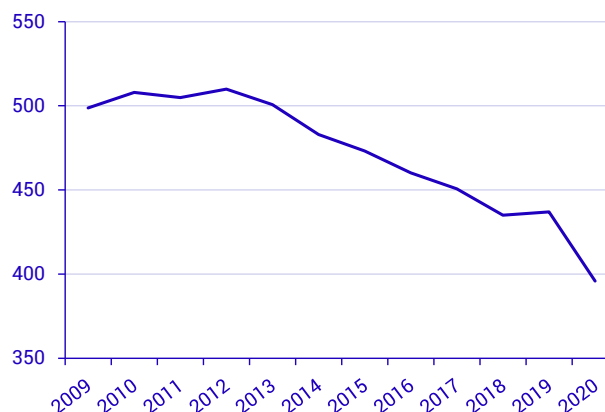
Under 2020 har det alltså gått åt mer resurser (personella och materiella) samtidigt som produktionsvolymen minskat. Eftersom kostnads- och produktionsutvecklingen inom regionerna under 2020 gick åt olika håll resulterade detta i att förädlingsvärdet i fasta priser minskade med 8,3 procent. Det är den största nedgången sedan 1996. Regionerna drog ner Sveriges BNP med 0,4 procentenheter under 2020. Totalt sett minskade BNP med 2,8 procent 2020.

Produktiviteten sjönk

Antalet arbetade timmar ökade med 1,5 procent samtidigt som förädlingsvärdet minskade med 8,3 procent, vilket gör att produktivitetsutvecklingen i regionerna blev -9,8 procent 2020.

Regionernas produktivitet har minskat under lång tid

Förädlingsvärde i kronor per arbetad timme, fasta priser med 2019 som referensår

Källa: Nationalräkenskaperna (SCB)

Produktiviteten har visat en nedåtgående trend under lång tid men har under pandemin visat en brantare nedgång än tidigare. Det är dock viktigt att poängtera att ingen kvalitetsjustering görs av produktionsvolymen vilket kan påverka produktivetsberäkningar.

Framtiden får utvisa om denna trend fortsätter, stagnerar eller vänder uppåt. Däremot kan vi förvänta oss, även efter att smittspridningen har upphört, en fortsatt påverkan på ekonomin, produktionsvolymerna och produktiviteten i regionerna.

Kontaktperson: Daniel Lennartsson 010-479 64 29

Fakta om statistiken och källorna

Beräkningen av produktionsvolymen inom hälso- och sjukvården har historiskt beräknats med en prognosmodell som bygger på den historiska volymutvecklingen, befolkningsutvecklingen och kostnadsmetoden. Denna modell fångar inte upp några aktuella förändringar i antalet vårdkontakter, förutom det som visas i kostnadsmetoden. SCB tog därför i beslut i början av pandemin (beräkningen av första kvartalet 2020) att överge denna modell i de kvartalsvisa nationalräkenskaperna.

SCB tog istället fram en ny metod som bygger på antalet vårdkontakter uppdelat på slutenvården, den öppna specialiserade vården och primärvården för region Stockholm och Västra Götalandsregionen. Dessa uppgifter har kompletterats med antal vårdbesök i riket avseende slutenvården och den specialiserade vården. Samtliga datakällor visar antalet vårdkontakter och är viktade med sin uppskattade enhetskostnad som är hämtad från årsberäkningen för 2018.

Utöver detta har uppgifter om covid-19 patienter samlats in. Dessa patienter är mycket resurskrävande och antalet patienter ökade kraftigt under andra kvartalet 2020. Enhetskostnaderna för covid-19 patienter är en uppskattning som bygger på rapporter från Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Socialstyrelsen. Medianvårdtiden för intensivvårdade covid-19 patienter har varierat under året och är beräknad till 25 dygn och kostnaden per dygn till 60 000 kronor. Under andra halvåret 2020 sjönk medianvårdtiden till 20 dygn. Medianvårdtiden för slutenvårdade covid-19 patienter är sju dygn och den uppskattade kostnaden per dygn är 16 300 kronor.

Den totala kostnaden för aktuell period divideras med samma period föregående år och då får man ett volymutvecklingstal. Det är detta utvecklingstal som används för den individuella produktionen i regionerna.

Det är på detta sätt produktionsvolymen beräknas i de svenska nationalräkenskaperna men det kan göras på andra sätt av andra aktörer och länder.

Internationell utblick

Energipriser driver inflationssuppgång

Inflationstakten har stigit brant i början av 2021, både i Europa och USA. Det beror framförallt på att energipriserna återhämtat sig efter förra vårens kraftiga nedgång. I synnerhet gäller det priset på olja.

I takt med att världsekonomin återhämtar sig så har även inflationen tagit fart. I april 2021 låg den årliga prisökningstakten enligt det harmoniserade prisindexet HIKP på 2,0 procent i EU. I Sverige var inflationstakten enligt detta mått 2,8 procent. Även om det är klart lägre än i USA där inflationstakten låg på närmare 5 procent i april så är inflationen högre än på flera år även i Europa. Se diagram på nästa sida.

Det kan finnas vissa skillnader i hur olika länder mäter inflationen och jämförelser bör därför göras med viss försiktighet. Det gäller i synnerhet jämförelser mellan USA och de europeiska länderna. Däremot visar statistiken att det varit en tydlig uppgång under de senaste månaderna i de flesta länder.

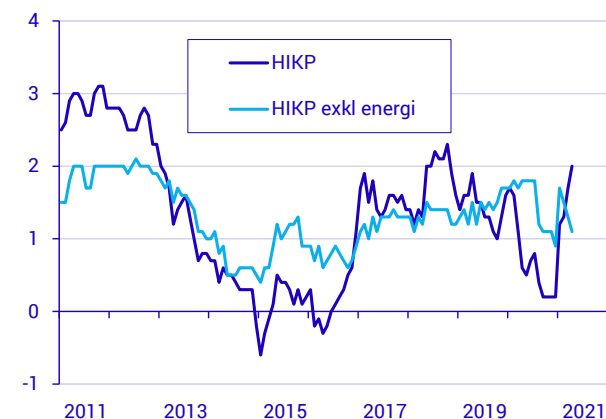
Prisfallet våren 2020 bidrar till lyft 2021

Den främsta orsaken till inflationssuppgången är dock att priserna på många varor och tjänster sjönk under våren i följd av pandemin, vilket gör att jämförelsetalen är låga.

Det är framförallt stigande energipriser som ligger bakom uppgången. I april 2020 sjönk exempelvis priserna på el och drivmedel kraftigt, både i Sverige och övriga EU. Pandemin innebar att resande och varutransporter minskade markant och att fabriker fick stängas vilket medförde att energiförbrukningen totalt sett sjönk rejält.

Energipriserna har dock återhämtat sig jämfört med i fjol och detta bidrog i april 2021 till nästan hälften av inflationssuppgången. Exklusive energi var inflationstakten i EU 1,1 procent (mot 2,0 procent totalt).

Stigande energipriser främsta bidraget till inflationssuppgången
Inflationstakt i EU 27, procentuell årsförändring för HIKP och HIKP exklusive energi

Källa: Eurostat

Enligt det flashestimat som Eurostat publicerar för euroländerna förstärktes denna trend ytterligare i maj. I euroområdet var ökningstakten för energipriserna 13,1 procent mot endast 0,9 procent för övriga varor och tjänster.

Högsta oljepriset på två år

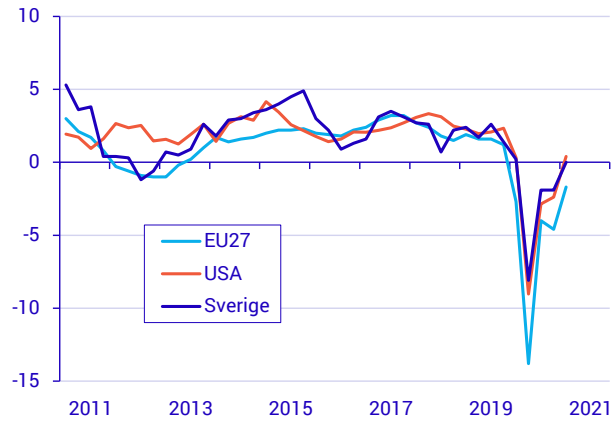
Att energipriserna svänger kraftigt är inget ovanligt. Samma mönster kunde ses vid finanskrisen 2008-2009 och även 2015-2017. En av de främsta orsakerna till detta var då, precis som nu, prisutvecklingen på olja. Våren 2020 rasade oljepriset till följd av den strypta efterfrågan vilket ledde till överutbud. Men efter en successiv återhämtning har oljepriserna åter stigit till förkrisnivån. I början på juni 2021 var oljepriset det högsta på två år.

Kontaktperson: Johannes Holmberg 010-479 45 11

Indikatorer för Sverige, EU och USA

Fortsatt återhämtning för BNP

BNP-tillväxt i procent jämfört med motsv. kvartal föregående år

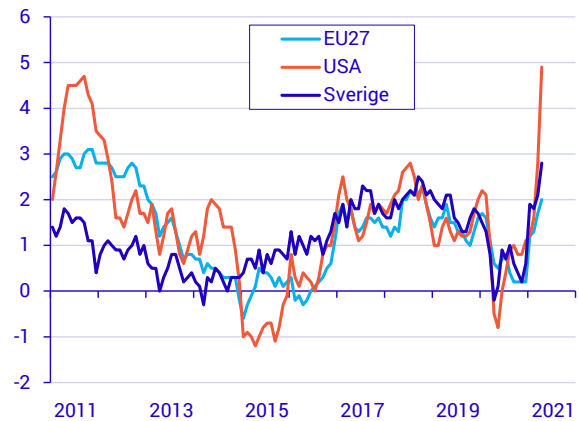

Källa: Eurostat och OECD

- I både Sverige och USA var BNP första kvartalet 2021 i nivå med motsvarande kvartal i fjol.
- I EU som helhet var dock BNP-tillväxten fortsatt negativ i årstakt även om återhämtningen har fortsatt.

Snabbt stigande inflation under 2021

Procentuell årsförändring i Harmoniserat konsumentprisindex

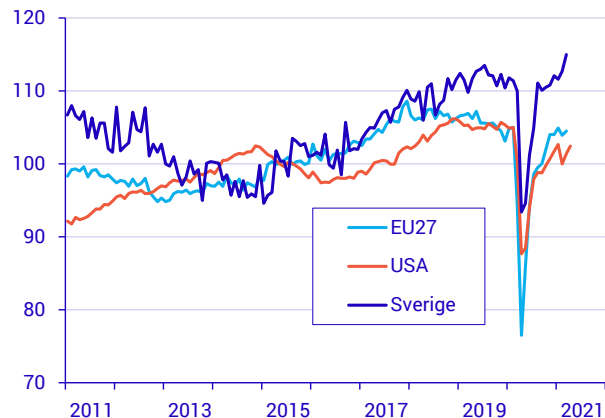

Källa: Eurostat

- Efter en skarp nedgång förra våren har inflationen stigit brant i början av 2021 i både Sverige, EU och USA.
- Det beror i första hand på stigande energipriser som återhämtat sig efter raset i fjol.

Svensk industriproduktion högre än innan pandemin

Industriproduktionsindex 2015=100, säsongrensat

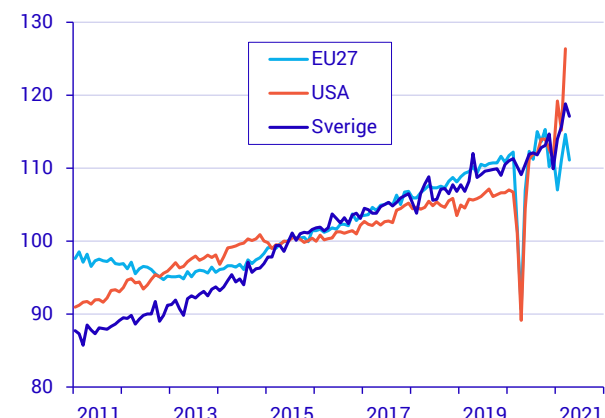

Källa: OECD

- Sveriges industriproduktion steg i februari och mars och är på en högre nivå än innan pandemin.
- I EU har produktionen stabiliserat sig på förkrisisnivån.
- I USA är produktionen fortsatt lägre än innan krisen trots uppgångar i både mars och april.

Kraftigt uppsving för amerikansk detaljhandel

Detaljhandelsindex 2015=100, säsongrensat

Källa: OECD

- Svensk detaljhandel har stigit i början av 2021, men sjönk svagt i april.
- I USA har handeln tagit rejäl fart i takt med att restriktioner har lättats samtidigt som hushållen mottagit stora stimulanser.
- I EU minskade handeln något i april.

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.

Bildkällor: Framsida (montage) - Creative Market, Zan Illic och SCB

Sidan 8 - iStock

Sidan 12 - Scandinav

Sidan 17 - Scandinav

Sidan 22 - Pixabay, PIRO4D

ISSN: 1653-3828 (Online)

URN:NBN:SE:SCB-2021-A28TI2107_pdf

Ansvarig utgivare: Elisabeth Hopkins

Redaktion: Maria Schoultz (redaktör)

Monica Andersson

Johannes Holmberg

Jenny Lunneborg

Kontakta oss via e-post: ekstat@scb.se

Copyright: SCB. Citera gärna, men uppge källa

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se